

1 ESO

Valencià

llengua i literatura

Raül Ibiza Pujades (coord.) • Maria Cebolla Tormos • Raquel Doñate Calpe

Juanvi Fuertes Zapata • Maria Girona Jiménez • Ester Navarro Martínez • Albert Perpinyà Puig

VIU

1 ESO

Valencià: llengua i literatura

**Raül Ibiza Pujades (coord.)
Maria Cebolla Tormos
Raquel Doñate Calpe
Juan Vicente Fuertes Zapata
Maria Girona Jiménez
Ester Navarro Martínez
Albert Perpinyà Puig**

© Tabarca Llibres, S.L.

© Raül Ibiza Pujades (coord.)
Maria Cebolla Tormos
Raquel Doñate Calpe
Juan Vicente Fuertes Zapata
Maria Girona Jiménez
Ester Navarro Martínez
Albert Perpinyà Puig

ISBN: 978-84-8025-534-9
Dipòsit Legal: V-1204-2022

Edita:
Tabarca Llibres, S.L.
Av. Ausiàs March, 184
Tel.: 963 186 007
www.tabarcallibres.com
46026 VALÈNCIA

Imprés: Gráficas Leitzaran

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra sols es pot realitzar amb l'autorització dels seus titulars, llevat de les excepcions previstes per la llei. Si necessita fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra s'ha d'adreçar a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos. www.cedro.org).

Us presentem **VIU**, el nou projecte de l'Editorial Tabarca per a 1r d'ESO en l'assignatura de Valencià: llengua i literatura. S'anomena **VIU** perquè volem manifestar que la nostra llengua té vida, que està en plena activitat i en constant moviment. I aquesta vida la incorporem al llibre de text que també està viu, que aporta novetats i recursos per a l'aprenentatge de la llengua alhora que també facilitarà a l'alumnat les eines necessàries per a adquirir les competències i les habilitats pertinents per a utilitzar la llengua amb garanties de rendiment i èxit.

Aquest nou material didàctic adreçat a l'ensenyament de la llengua i la literatura incorpora una línia metodològica innovadora perquè posem l'èmfasi en aquells aprenentatges que es consideren imprescindibles, des d'un plantejament integrador i orientat a l'aplicació de les competències i dels sabers adquirits. El projecte contempla diverses metodologies: des de l'enfocament comunicatiu tant en l'anàlisi com en la producció de les activitats, l'aprenentatge per projectes, el tractament integrat de llengües, l'aprenentatge cooperatiu, etc. Aquestes metodologies són compatibles unes amb les altres tenint en compte l'objectiu que es persegueix en cada activitat o bloc.

Per aquest motiu, el llibre compta amb una estructura que organitza els continguts de la manera més adient i progressiva: en l'apartat de **Viu en valencià** es treballen les habilitats comunicatives per a assolir una competència comunicativa eficient i eficaç en valencià per mitjà de textos significatius, àudios i vídeos reals i recents, molt pròxims a l'alumnat. **Reviscolem la terra** combina el treball de la llengua amb el foment de la sensibilitat i el respecte cap al planeta i la sostenibilitat del medi ambient. **Viu la llengua** presenta els continguts lingüístics amb un aspecte més atractiu i innovador, i un enfocament més comunicatiu. En el bloc dedicat al **Plurilingüisme viu** es fomenta el respecte i la tolerància cap a les llengües, s'eviten els prejudicis lingüístics i s'amplia el coneixement sobre la llengua autòctona. La **Literatura viva** incorpora novetats quant a la selecció dels textos, més actuals i transversals, tenint en compte la presència de la dona i l'organització de la informació. L'apartat del **Projecte Viu** és una proposta d'avaluació que respon al treball per tasques on es desenvolupen més encertadament les destreses. La tasca del projecte es relaciona amb la resta d'apartats de la unitat per tal de construir-lo a partir dels aprenentatges realitzats en les pàgines anteriors. **Idees clares** presenta diverses tècniques d'estudi per tal d'afavorir la reflexió sobre el propi procés d'aprenentatge i fer que l'alumnat se n'adone de com aprén. L'últim apartat és l'**Avaluació** on l'alumnat podrà demostrar si ha assolit els continguts de la unitat mitjançant un text i diverses qüestions teòriques i pràctiques vistes al llarg de la unitat.

El llibre de text disposa, a més, d'un material extra que consta d'una **Guia del professorat**, el **solucionari** i una bateria de **recursos** per a ampliar i reforçar el treball de l'alumnat en la versió digital on s'inclouen els **àudios, vídeos i enllaços** necessaris per a la realització de les activitats.

	VIU EN VALENCIÀ	REVISCOLEM LA TERRA	VIU LA LLENGUA
<p>1</p> <p>QUI SOC JO?</p> <p>pàg. 8</p>	<p>1. Autobiografies il·lustres</p> <ul style="list-style-type: none"> – Text narratiu – Programa <i>Qui és qui</i> d'À Punt. – Per què llegim biografies? 	<p>2. Autobiografia ecològica</p>	<p>3.1. ORTOGRAFIA</p> <p>3.1.1. L'alfabet. Els dígrafs i les lletres</p> <p>3.1.2. La separació sil·làbica</p> <p>3.2. MORFOSINTAXI</p> <p>3.2.1. Categories gramaticals</p> <p>3.3. LÈXIC</p> <p>3.3.1. Aficions i aspectes personals</p>
<p>2</p> <p>MIRA'T A L'ESPILL</p> <p>pàg. 26</p>	<p>1. Escriure alleuja l'ànima</p> <ul style="list-style-type: none"> – Text narratiu i descriptiu – Curmetratge Piper – Què saps de les emocions? 	<p>2. Diari d'una voluntària ambiental</p>	<p>3.1. ORTOGRAFIA</p> <p>3.1.1. L'accentuació</p> <p>3.2. MORFOSINTAXI</p> <p>3.2.1. Classes d'oracions</p> <p>3.2.2. Les oracions simples: subjecte i predicat</p> <p>3.3. LÈXIC</p> <p>3.3.1. La formació de paraules: derivació i composició</p> <p>3.4. FONÈTICA</p> <p>3.4.1. Les vocals obertes i tancades</p>
<p>3</p> <p>PASSA EL TEMPS VOLANT</p> <p>pàg. 44</p>	<p>1. Temps passat, sempre envejat?</p> <ul style="list-style-type: none"> – Text narratiu, descriptiu i conversacional – Àudio sobre els aparells – Els perills de dormir amb el mòbil o la tauleta 	<p>2. La vida dels objectes</p> <ul style="list-style-type: none"> – L'obsolescència programada 	<p>3.1. ORTOGRAFIA</p> <p>3.1.1. Els accents diacrítics</p> <p>3.1.2. Ús de les majúscules</p> <p>3.2. MORFOSINTAXI</p> <p>3.2.1. El subjecte</p> <p>3.2.2. El substantiu: gènere, nombre i classes</p> <p>3.3. LÈXIC</p> <p>3.3.1. Afixos i famílies lèxiques</p>
<p>4</p> <p>EQUIP D'INVESTIGACIÓ</p> <p>pàg. 62</p>	<p>1. El món és casa nostra</p> <ul style="list-style-type: none"> – Text narratiu – La lava actuarà com una piconadora en el fons marí, però... es recuperarà? – Estructura de la notícia – Vídeo d'una notícia dels informatius d'À Punt 	<p>2. La nostra petjada de carboni</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kilian Jornet: «He decidit no viatjar més del que supose emetre tres tones de CO₂ l'any» 	<p>3.1. ORTOGRAFIA</p> <p>3.1.1. Dièresi: definició i casos</p> <p>3.2. MORFOSINTAXI</p> <p>3.2.1. L'adjectiu</p> <p>3.3. LÈXIC</p> <p>3.3.1. Préstecs lingüístics i neologismes</p> <p>3.4. FONÈTICA</p> <p>3.4.1. La esse sorda i la esse sonora</p>
<p>5</p> <p>A LA VENTURA</p> <p>pàg. 80</p>	<p>1. I tu, on vols viure?</p> <ul style="list-style-type: none"> – Text descriptiu – Els espais versàtils que ens ha mostrat la pandèmia 	<p>2. La urbanització de les costes</p>	<p>3.1. ORTOGRAFIA</p> <p>3.1.1. Usos i casos de la <i>gl/j</i> i <i>tg/tj</i></p> <p>3.2. MORFOSINTAXI</p> <p>3.2.1. Els determinants</p> <p>3.2.2. L'article</p> <p>3.2.3. Els demostratius i els possessius</p> <p>3.2.4. Els numerals i els indefinits</p> <p>3.3. FONÈTICA</p> <p>3.3.1. Fricatives i africades</p>

PLURILINGÜISME VIU	LITERATURA VIVA	PROJECTE VIU	IDEES CLARES	AVALUACIÓ
<p>4. Les meues llengües</p> <ul style="list-style-type: none"> – Celebrem el Dia Europeu de les Llengües 	<p>5. Les biografies</p> <ul style="list-style-type: none"> – També van ser joves – Còmic de Carmelina Sánchez-Cutillas 	<p>6. Autobiografia: text narratiu</p> <p>6.1. Saps què és una càpsula del temps?</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Mapa mental – Reflexió sobre allò après 	<ul style="list-style-type: none"> – Assoliment dels continguts vistos al llarg de la unitat
<p>4. Els drets lingüístics són drets humans</p> <ul style="list-style-type: none"> – Quina és la realitat sociolingüística del món? 	<p>5. El diari personal</p> <ul style="list-style-type: none"> – Diari d'Anna Frank – Diari de Zlata – Dunes. Diari d'un altre estiu 	<p>6. Què em passa i com em sent?</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Esquema – Reflexió sobre allò après 	<ul style="list-style-type: none"> – Assoliment dels continguts vistos al llarg de la unitat
<p>4. Compartim llengua i espais</p> <ul style="list-style-type: none"> – Bilingüisme territorial i social – Diglòssia – Conflicte lingüístic – Substitució lingüística 	<p>5. El gènere epistolar del segle XXI</p> <ul style="list-style-type: none"> – Sense connexió 	<p>6. Menys prejudicis i més certeses</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Aprenentatge cooperatiu: el joc de les paraules – Reflexió sobre allò après 	<ul style="list-style-type: none"> – Assoliment dels continguts vistos al llarg de la unitat
<p>4. Llengües en contacte</p> <ul style="list-style-type: none"> – Llengua minoritzada – Llengua pròpia – Autoodi – Minorització lingüística 	<p>5. La literatura de gènere</p> <ul style="list-style-type: none"> – Narrativa – Els gèneres de novel·les – Vídeo de Juli Capilla – L'expedició del capità Tilovonte 	<p>6. Els ODS al nostre entorn</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Mapa mental – Reflexió sobre allò après 	<ul style="list-style-type: none"> – Assoliment dels continguts vistos al llarg de la unitat
<p>4. Quin valencià parle?</p> <ul style="list-style-type: none"> – Dialectologia 	<p>5. Literatura de viatges</p> <ul style="list-style-type: none"> – En perill de mort. La conquesta del pol – L'expedició del capità Robert Peary 	<p>6. Millorem la ciutat?</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Mapa conceptual – Reflexió sobre allò après 	<ul style="list-style-type: none"> – Assoliment dels continguts vistos al llarg de la unitat

	VIU EN VALENCIÀ	REVISCOLEM LA TERRA	VIU LA LLENGUA
6 SOM IGUALS, SOM DIFERENTS pàg. 98	1. Igualtat de gènere <ul style="list-style-type: none"> – Text expositiu i argumentatiu – Tipus d'arguments – Vídeo sobre els joguets lliures d'estereotips de gènere – Vídeo sobre la prevenció de la violència de gènere – Els ocells ens vigilen 	2. Estima per la biodiversitat <ul style="list-style-type: none"> – Què podem fer nosaltres? 	3.1. ORTOGRAFIA <ul style="list-style-type: none"> 3.1.1. Els signes de puntuació 3.1.2. Les lletres c/q amb g/gu 3.2. MORFOSINTAXI <ul style="list-style-type: none"> 3.2.1. El verb 3.3. LÈXIC <ul style="list-style-type: none"> 3.3.1. Lèxic inclusiu 3.4. FONÈTICA <ul style="list-style-type: none"> 3.4.1. Lectura de textos fragmentats
7 UNA DE POR I MISTERI pàg. 116	1. Que no se't gele la sang <ul style="list-style-type: none"> – Text narratiu – Programa <i>Gabinet de curiositats d'À Punt</i> – El nigromant 	2. El misteri de Boumort	3.1. ORTOGRAFIA <ul style="list-style-type: none"> 3.1.1. L'apòstrof 3.1.2. La h 3.2. MORFOSINTAXI <ul style="list-style-type: none"> 3.2.1. El CD, el CI i el CC 3.3. FONÈTICA <ul style="list-style-type: none"> 3.3.1. Hac muda i aspirada
8 VERS A VERS pàg. 134	1. De músic, boig i poeta, tots en tenim una miqueta <ul style="list-style-type: none"> – Text retòric i conversacional – Entrevista Aina Garcia Carbó – Programa <i>Pròxima parada d'À Punt</i> 	2. La poesia dels arbres	3.1. ORTOGRAFIA <ul style="list-style-type: none"> 3.1.1. La ele geminada 3.2. MORFOSINTAXI <ul style="list-style-type: none"> 3.2.1. L'adverbi 3.2.2. La preposició 3.3. LÈXIC <ul style="list-style-type: none"> 3.3.1. La sinonímia i l'antonímia 3.4. FONÈTICA <ul style="list-style-type: none"> 3.3.1. Les elisions i les sinalefes
9 QUIN DRAMA! pàg. 152	1. Un, dos, tres... acció! <ul style="list-style-type: none"> – Text conversacional – Açò és un destarifo – Rellotge de cucut 	2. Pensem les ciutats des del teatre... <ul style="list-style-type: none"> – La ciutat dels gratacels 	3.1. ORTOGRAFIA <ul style="list-style-type: none"> 3.1.1. Ús dels signes d'interrogació i exclamació 3.1.2. Les grafies tx, ig i x 3.2. MORFOSINTAXI <ul style="list-style-type: none"> 3.2.1. Les conjuncions 3.3. LÈXIC <ul style="list-style-type: none"> 3.3.1. La polisèmia i l'homonímia
ANNEX pàg. 171	1. Rúbrica de l'expressió escrita		
	2. Rúbrica de l'expressió oral		
	3. Rúbrica de coavaluació		
	Connectors		

PLURILINGÜISME VIU	LITERATURA VIVA	PROJECTE VIU	IDEES CLARES	AVALUACIÓ
<p>4. Som un país amb diversitat lingüística</p> <ul style="list-style-type: none"> – Diversitat lingüística 	<p>5. Els aforismes</p> <ul style="list-style-type: none"> – Exemples d'aforismes – Auca de Joan Fuster – Cançó «Entre el bé i el mal» 	<p>6. Capgirem el món</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Aprenentatge cooperatiu: resum idees principals de la unitat 	<ul style="list-style-type: none"> – Assoliment dels continguts vistos al llarg de la unitat
<p>4. Contes bilingües</p> <ul style="list-style-type: none"> – Bilingüisme – Multilingüisme – Vídeo <i>Mares i contes</i> 	<p>5. Els elements de la narració</p> <ul style="list-style-type: none"> – Personatges, narrador, temps, espai i estructura – Vídeo del conte «Joan sense por» – Monstres 	<p>6. La ruta de la por</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Mapa mental – Reflexió sobre allò après 	<ul style="list-style-type: none"> – Assoliment dels continguts vistos al llarg de la unitat
<p>4. Poesia, llengua universal</p> <ul style="list-style-type: none"> – El poema <i>Ítaca</i> de Constantino Kavafis – Versions recitades 	<p>5. La poesia i els recursos mètrics</p> <ul style="list-style-type: none"> – Recompte sil·làbic i la rima – «Res no m'agrada tant» de Vicent Andrés Estellés 	<p>6. Rapsodes o poetes?</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Mapa conceptual – Reflexió sobre allò après 	<ul style="list-style-type: none"> – Assoliment dels continguts vistos al llarg de la unitat
<p>4. Una part de mi</p> <ul style="list-style-type: none"> – Lleialtat lingüística – L'obra de teatre «Shoes», d'Esclafit Teatre 	<p>5. El teatre</p> <ul style="list-style-type: none"> – Parlaments, acotacions i estructura – Fragment de «Pintura fresca» 	<p>6. I tu, fas teatre?</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Aprenentatge cooperatiu: parelles comparteixen 	<ul style="list-style-type: none"> – Assoliment dels continguts vistos al llarg de la unitat

QUI SOC

EN AQUESTA UNITAT APRENDRÀS A...

- ✓ Aplicar els coneixements de la tipologia i de les propietats textuais en l'anàlisi de textos narratius.
- ✓ Reflexionar sobre la importància de l'escriptura en el desenvolupament personal, com a instrument potenciador de la creativitat.
- ✓ Reconèixer la realitat plurilingüe d'Europa i del món.
- ✓ Conèixer i utilitzar les normes ortogràfiques i gramaticals.
- ✓ Utilitzar les TIC en totes les fases del procés d'elaboració d'un projecte: localitzar, seleccionar, tractar, organitzar i emmagatzemar informació; crear textos escrits o audiovisuals; presentar el treball.

JO?

VIU EN VALENCIÀ

1. Autobiografies il·lustres

REVISCOLEM LA TERRA

2. Autobiografia ecològica

VIU LA LLENGUA

3.1. ORTOGRAFIA

3.1.1. L'alfabet. Els dígrafs i les lletres

3.1.2. La separació sil·làbica

3.2. MORFOSINTAXI

3.2.1. Categories gramaticals

3.3. LÈXIC

3.3.1. Aficions i aspectes personals

PLURILINGÜISME VIU

4. Les meues llengües

LITERATURA VIVA

5. Les biografies

PROJECTE VIU

6. Autobiografia: text narratiu

6.1. Saps què és una càpsula del temps?

IDEES CLARES

AVALUACIÓ

1. AUTOBIOGRAFIES IL·LUSTRES

1. **[CO]** Visualitza la presentació de Mariola en el programa *Qui és qui d'À Punt*. Respon les preguntes següents.

- a) Qui és Mariola?
- b) Què és per a ella la lectura?
- c) L'ofici del llibreter ha de ser:
 - ✓ Impersonal, com el llibrer d'abans
 - ✓ Ajudar a trobar al client el seu llibre
 - ✓ Conèixer gent amb coses amb les quals ell ha de connectar
- d) De quins problemes parla que compliquen el seu negoci? Hi estàs d'acord? Explica de manera raonada el teu parer.
- e) Mariola descriu la llibreria com el seu projecte vital. Quin és el teu?
- f) Torna a veure el vídeo i anota 5 títols de llibres que hi apareixen. Busca informació sobre un d'ells i prepara una presentació escrita de màxim 200 paraules en què animes a llegir-lo.
- g) Què penses que vol dir Mariola quan afirma que reivindica l'avorriment? Creus que és bo avorrir-se? Què ocorre quan ens avorrim?

Qui és qui

2. **[CE]** Llegiu el text que apareix a continuació i en parelles comenteu els punts següents:

PER QUÈ LLEGIM BIOGRAFIES?

Una bona biografia ens explica el transcurs d'una vida i alhora és un bloc de pàgines que, si són degudament fidels als fets, pertanyen al millor de la literatura. Seguim llegint biografies. Ens informen, proporcionen estímuls vitals, ajuden a comprendre algunes complexitats de la Història i de la ment humana.

En temps immemorial es llegien biografies per conèixer la grandesa de la qual han estat capaços els protagonistes del passat, i convertir-la en estímulo. El lector buscava models d'exemplaritat i al mateix temps escrutava en les febleses dels grans hòmens el risc dels seus propis errors.

I hui? Per què llegim biografies? Encara llegim biografies per aprendre alguna cosa en la vida dels altres, ajuden a comprendre algunes complexitats de la Història i de la ment humana i perquè una bona biografia es pot llegir com una novel·la, per la seua capacitat narrativa al mateix temps que, per la seua indagació impecable, ens ensenya. A les biografies no hi pot haver ficció, però si la mateixa passió per explicar vides amb la qual Tolstoi retrata Anna Karènina.

<https://www.thenewbarcelonapost.com/ca/per-que-llegim-biografies/> (adaptació)

- a) Per què llegiries una biografia?
- b) De qui t'interessaria llegir la biografia? Per què?
- c) Tothom pot escriure la seua vida? Quins fets consideres que són dignes d'interès per a fer-ho?

3. Agrupeu-vos en grups de 4. De les persones que heu comentat que us agrada-
ria llegir la biografia, acordeu-ne una i comenteu els punts següents:

- a) Què ens interessa del personatge?
- b) Què esperem trobar quan la llegim?
- c) Què ens en pot aportar la lectura?

4. [EO] Trieu un representant de cada grup i exposeu els resultats de l'activitat
anterior. Comenteu entre tots els punts següents:

- a) Què tenen en comú els personatges que heu triat?
- b) Quins beneficis aporten o han aportat a la societat?
- c) Penseu que són models de conducta que cal seguir?

Recorda que ha de ser
un text interessant,
que destaque els fets
més importants de
la teua vida.

5. [EO] Fes un post de dos minuts on contes la teua biografia
com si tingueres 90 anys.

6. [CE] Llig amb atenció els textos següents i digues quin és una biografia i quin
una autobiografia.

a)

Vinc d'un país que es va fundar a mitjanit. Quan vaig estar a punt de morir era just després del migdia.

Ara fa un any vaig marxar de casa cap a l'escola i no vaig tornar-hi mai més. Em va disparar un talibà i em van enviar en avió a fora del Pakistan inconscient. Hi ha qui diu que ja no tornaré mai a casa, però al cor tinc el convenciment que hi tornaré. Veure't arrancada del país que estimes és una experiència que no desitge a ningú.

Ara, cada matí quan òbric els ulls, em delecte de veure la meua habitació de sempre amb totes les meues coses, la roba escampada per terra, i els diplomes escolars als prestatges. Però, en canvi, estic en un país que va cinc hores més arrere que la meua estimada pàtria, el Pakistan, i la meua casa a la vall de Swat. Però el país en si viu segles més arrere que aquest.

YOUSAFZAI, Malala: *Jo soc la Malala*, Madrid, Alianza Editorial, 2015 (adaptació)

b)

Nadia Nadim (Herat, Afganistan, 2 de gener de 1988) és una centrecampista/davantera de futbol danesa d'origen afganés. Va nèixer a Herat, on va créixer fins als 12 anys. És la segona de cinc germanes i va quedar òrfena de pare als huit anys, general de l'exèrcit nacional afganés (ANA) que va ser executat pels talibans l'any 2000.

Quan tenia 11 anys, la seua mare va decidir fugir d'Afganistan i buscar una vida millor fora del seu país. Van passar per Pakistan i van arribar a Itàlia amb passaports falsos abans d'embarcar en camions per tal d'arribar a Londres, on la mare tenia alguns coneguts. Finalment, van arribar a Randers, Dinamarca, on van ser enviades a un camp de refugiats. És en aquest país escandinau on Nadia va començar a jugar a futbol en diversos clubs de la zona. Als 21 anys va jugar amb la selecció de Dinamarca i va començar a ser futbolista professional. Paral·lelament, Nadia estudia Medicina, amb especialitat en cirurgia plàstica i parla huit idiomes.

El 2019, la Unesco la va escollir com a ambaixadora en favor de l'educació de les xiquetes i dones.

7. a) Indica al teu quadern quines són les característiques que t'ajuden a classificar-los. Afig exemples dels textos:

CARACTERÍSTIQUES	Autobiografia ____	Biografia ____
1a o 3a persona		
Temps verbal		
Topònims (noms de llocs)		
Dates importants		
Fets destacats		

- b) Què tenen en comú les protagonistes dels textos?
- c) Explica què vol dir Malala amb l'expressió «Però el país en si viu segles més enrere que aquest».
- d) Posa't en el paper de les protagonistes dels textos anteriors i transforma el text autobiogràfic en biogràfic. Fixa't en els canvis que hi has fet.

2. AUTOBIOGRAFIA ECOLÒGICA

1. Per a arribar a l'institut:

- a) Sempre vaig amb cotxe o moto, és més fàcil.
- b) Si fa molt de fred, calor o plou, vaig en cotxe.
- c) Normalment vaig a peu o en bici.

2. Quan comença un nou curs:

- a) Compre tot el material de nou.
- b) Utilitze algunes coses de l'any passat, però la majoria m'ho compre nou.
- c) Aprofite tot el que puc de l'any passat.

3. Si estic al parc:

- a) Deixe el fem a terra o al banc, no em preocupa.
- b) Si hi ha una paperera a prop, la utilitze.
- c) Guarde les deixalles fins que trobe una paperera.

4. Vaig a ca la iaia i m'adone que ella no recicla:

- a) Em sembla bé, reciclar no serveix per a res.
- b) Hauria de reciclar però no vull molestar.
- c) N'explique la importància i la manera de fer-ho.

5. Arriba el fred i necessite roba d'abric

- a) Vaig directament a la botiga de roba preferida.
- b) Si la roba de l'any passat ja no m'agrada, me'n compre de nova.
- c) Compre roba si la que tinc ja no em ve bona o s'ha fet malbé.

6. Talaran un pi centenari vora l'institut:

- a) I a mi què?
- b) M'entristeix, ho parle amb la família i els amics.
- c) Prenc la iniciativa i organitzem una protesta.

1. Compta la majoria de respostes i descobreix quin és el teu perfil ecològic...

a) Perill per al medi ambient!

b) Presa de consciència

c) Responsable pel planeta

3.1. ORTOGRAFIA

3.1.1 L'alfabet. Els dígrafs i les lletres

L'**alfabet** valencià conté un total de 26 lletres simples que van de la A (a) a la Z (zeta).

Recorda: la ç (c trencada) i la l·l (ele geminada) no formen part de l'alfabet, són lletres modificades.

a (a), **b** (be), **c** (ce), **d** (de), **e** (e), **f** (efe), **g** (ge), **h** (hac), **i** (i), **j** (jota), **k** (ca), **l** (ele), **m** (eme), **n** (ene), **o** (o), **p** (pe), **q** (cu), **r** (erre), **s** (esse), **t** (te), **u** (u), **v** (ve), **w** (ve doble), **x** (ics), **y** (i grega), **z** (zeta)

Quan dos lletres simples es combinen es formen els **dígrafs** i les **lletres compostes**. Mentre que els dígrafs representen un únic so, les lletres compostes es pronuncien geminades o simples.

Són **dígrafs** les combinacions següents:

gu	<i>aigua, foguera</i>
ig	<i>raig, estoig</i>
ll	<i>Culla, fallera</i>
ny	<i>llenya, canya</i>
qu	<i>arquera, roques</i>
rr	<i>carrer, arròs</i>
ss	<i>Benassal, passar</i>
tg	<i>viatge, metgessa</i>
tj	<i>platja, enutjar</i>
tx	<i>cotxe, metxa</i>
tz	<i>agilitzar, atzar</i>

Són **lletres compostes**:

mm	<i>immaterial, commoure</i>
nn	<i>annex, innocent</i>
tl	<i>revetla, guatla</i>
tll	<i>bitllet, batlle</i>
tm	<i>atmosfera, ritme</i>
tn	<i>ètnia, cotna</i>
l·l	<i>libèl·lula, excel·lent</i>

3.1.2 La separació sil·làbica

Les paraules estan formades per diverses lletres, anomenades també grafemes, que s'agrupen en síl·labes. En la nostra llengua totes les síl·labes han de tindre necessàriament una vocal i a l'hora de fer-ne la separació haurem de tindre en compte diverses normes:

a) S'han de separar els dígrafs o les lletres compostes següents:

rr	<i>car-re-ra, ar-ri-mar</i>	tl	<i>at-làn-tic, at-les</i>
ss	<i>as-sa-ja-r, al-cal-des-sa</i>	tll	<i>rat-lla, rot-llo</i>
dd	<i>ad-di-ció, ad-di-cio-nal</i>	tm	<i>cons-cient-ment, di-fe-rent-ment</i>
l·l	<i>tran-qui-l·la, al-le-gar</i>	tn	<i>vi-et-na-mi-ta, èt-ni-a</i>
tj	<i>cor-ret-ja, ca-lit-ja</i>	tz	<i>dot-ze, or-ga-nit-zar</i>
tg	<i>bui-dat-ge, co-rat-ge</i>	mm	<i>em-ma-gat-ze-mar, im-mi-llo-ra-ble</i>
tx	<i>a-pit-xar, bat-xi-lle-rat</i>	nn	<i>con-nec-tar, pe-ren-ne</i>

b) En canvi, no se separen mai els següents:

gu	<i>gui-tar-ra, a-con-se-guir</i>
ny	<i>a-fa-nyar, pi-nyol</i>
qu	<i>Pas-qua, pes-quer</i>
ig	<i>sa-fa-reig, as-saig</i>
ll	<i>tre-ba-llar, lli-ber-tat</i>

c) Els prefixos de les paraules compostes se separen: *pre-fa-bri-car, des-o-cu-par*.

Compte!

Quan separem una paraula en una línia no deixarem cap lletra solta ni a final ni a començament. La paraula *acampar* està formada per tres síl·labes (*a-cam-par*), però a final de línia se separa *acam-par* i no **a-campar*.

1. **Corregeix, si cal, la separació sil·làbica de les següents paraules:** *ro-ig, qü-es-tio-nar, vis-i-ble, a-lli-be-rar, co-rret-ja, a-ssa-ben-tar, fe-tge, can-ya, qu-al-se-vol*.
2. **Fes la separació sil·làbica de les següents paraules tenint en compte que es troben a final de ratlla. Fixa't en l'exemple que tens en l'apartat c) de la teoria sobre la separació sil·làbica:** *despatx, acabar, texans, infraestructura, benestar, girasol, ciència i aproximació*.

S'anomena **diftong** quan dos vocals (una forta més una dèbil) formen part de la mateixa síl·laba (*ai-re, cou-re*). Aquests diftongs s'anomenen **decreixents**.

ai	<i>aire</i>	au	<i>aula</i>
ei	<i>reina</i>	eu	<i>beure</i>
ii	<i>novii</i>	iu	<i>ciutat</i>
oi	<i>boira</i>	ou	<i>coure</i>
ui	<i>cuiner</i>	uu	<i>duu</i>

Quan la vocal dèbil (*i, u*) precedeix la vocal forta (*a, e o*) i van seguides de la *qu* o la *gu*, també formaran diftongs que anomenarem **creixents**:

qua	<i>quatre</i>	gua	<i>guarir</i>
qüe	<i>qüestió</i>	güe	<i>aigüera</i>
qüi	<i>aqüífer</i>	güi	<i>pingüí</i>
quo	<i>quota</i>	guo	<i>paraiguot</i>

Si en una mateixa síl·laba hi ha una vocal forta precedida i seguida d'una dèbil tindrem un **triftong**: *es-tu-dieu, cre-ieu*.

En la resta de combinacions vocàliques parlarem de **hiats**: *Ma-ri-a, Da-ni-e-la, pa-e-lla, ca-mi-ó*.

3. Separa les següents paraules en síl·labes i marca si tenen diftong, hiat o algun dígraf: *macrobiòtica, paella, riu, quatre, ebullició, tabulació, macedonià, veu, ràbia, cabdal, proteïna, canya, ferotge, expressar, platja, podria, metgessa, quarantena, aerostàtic, naufrag, llapis, dieta, coure, boirós, castanya, científica, borrós, ungüent, viuràs, decadència, cuinera, tretze, milotxa, aigües, faena, quota, guant.*

Diftong creixent	Diftong decreixent	Hiat	Dígraf

3.2. MORFOSINTAXI

3.2.1. Categories gramaticals

Totes les paraules no són iguals, és a dir, tenen formes diferents i fan funcions diferents. En aquest apartat s'estudiaran les paraules que, segons la seua naturalesa, presentaran unes característiques que ens permetran classificar-les en **categories gramaticals**. Les diferents categories gramaticals que existeixen són les següents:

- ✱ **Substantiu** (nom): És la categoria gramatical que serveix per anomenar persones, animals o coses. Ex: A *Sònia* li han regalat un *ordinador*.
- ✱ **Adjectiu**: Indiquen la qualitat del substantiu. Ex: *L'aigua de Benassal és molt bona per al renyó*.
- ✱ **Verb**: Dona sentit a l'oració. Ex: *En acabar la classe anàrem a la piscina*.
- ✱ **Pronom**: Substitueixen un sintagma nominal. *Andrea i Carles són de Vilafranca. Ells venen tots els estius a Vinaròs*.
- ✱ **Determinant**: Limiten l'extensió del nom que acompanyen. Es classifiquen en: articles, demostratius, possessius, numerals, indefinits, quantitatius, numerals, exclamatius i interrogatius. Ex: *Al torneig d'escacs hi havia vint-i-quatre participats, però només el més major en coneixia les regles*.
- ✱ **Adverbi**: És un tipus de paraula invariable que modifica un verb, un adjectiu o un altre adverbi. Alguns adverbis acaben en *-ment*. Ex: *No m'agrada gens que em molesten quan llig tranquil·lament*.
- ✱ **Preposició**: Les preposicions són paraules que es caracteritzen per relacionar el mot al qual s'anteposen amb un altre element. Ex: *Són les quatre de la vesprada*.
- ✱ **Conjunció**: És una categoria que enllaça oracions o sintagmes. Ex: *Vaig arribar a casa i no hi havia ningú*.
- ✱ **Interjecció**: És un mot que no té significat específic i que serveix per expressar emocions, sorpresa, dolor... Ex: *Xe!, quina alegria que m'ha donat*.

4. **Escriu una frase amb cadascuna de les categories gramaticals següents:**

estoig — elegant — treballar — un — sempre — per — o — ai!

5. **Llig el fragment que tens a continuació i identifica les categories gramaticals següents:**

articles (2); substantius (3); verbs (3); adjectius (3); preposicions (2); adverbis (2); conjuncions (2); determinants (2); pronoms (2); Interjecció (1)

La tia Agnamaria era baixeta i rodona sense ser grossa. Diu que havia estat molt bonica, i ara tenia la cara del mateix color que els cigrons, però dels cigrons quan encara no els han posat a remullar per tal d'amanir el putxero de Nadal o el putxero de malalt. Ah!, i el nas de la tia Agnamaria i la boqueta també eren de cigró. Sempre vestia de negre, com totes les altres dones velles del poble, i duia faldilles amples i cosset de mànegues llargues i mantellet de pèl de cabra a l'estiu i de llana en vindre l'hivern, i al cap un mocador de seda negra lligat al coll per sobre la gola.

SÁNCHEZ-CUTILLAS, Carmelina: *Matèria de Bretanya*, 3i4, València, 2016 (adaptació)

6. **Ordena les paraules seguint l'ordre de les categories gramaticals.**

a) *article + substantiu + preposició + substantiu + adjectiu + verb + verb + pronom + determinant + substantiu*

canvi — preveu — la — impactes — ne — llei — frenar — de — els — climàtic

b) *article + determinant + substantiu + preposició + article + substantiu + verb + adjectiu*

satisfactòria — el — setmana — primera — de — ha — curs — La — estat

c) *verb + preposició + substantiu + preposició + article + substantiu + preposició + substantiu + conjunció + verb + verb + pronom*

el — d' — me — viatge — Aniré — en — esforçant — de — pont — si — octubre — continue

d) *article + substantiu + conjunció + adjectiu + pronom + verb + verb + substantiu*
l' — que — assignatura — és — més — agrada — música — m'

3.3. LÈXIC

3.3.1. Aficions i aspectes personals

7. **Identifica els barbarismes següents relacionats en les aficions i corregeix-los per les paraules correctes.**

- Mentre jugava el partit s'esvarà i es trencà el tobillo.
- El meu amic juga de delanter en un equipo d'empreses.
- L'altre dia vaig fer gimnàsia i m'he fet mal al genoll.
- El vaig veure en un tornejo d'ajedrez i el vaig conéixer a l'instant.
- Antes del partit d'ahir, vaig traure la mitja dels minuts que havia jugat.

8. **Feu grups de dos o tres persones i escriviu paraules en un mural que utilitzeu diàriament per definir el vostre físic i la vostra personalitat. Després les hauréu de dir en veu alta i, si cal, les corregiu.**

4. LES MEUES LLENGÜES

1. **[CO]** Mira aquest vídeo, «Celebrem el Dia Europeu de les Llengües», i tracta d'identificar totes les llengües que hi apareixen? Anota'n els noms a la teua llibreta.

2. En quants idiomes saps saludar? Busca diverses formes en tantes llengües com conegues i anota-les a la llibreta.

Llengua materna	Parlat	Idioma oficial	Percentatge mundial	Total mundial
xinés	25 països	5 països	17.3 %	1,341 M
hindi	8 països	Índia	7.3 %	566 M
castellà	34 països	21 països	5.8 %	453 M
anglès	58 països	39 països	5.3 %	409 M
àrab	33 països	22 països	4.6 %	354 M
bengalí	2 països	Bangladesh	3.5 %	273 M
portugués	18 països	10 països	2.9 %	226 M
rus	22 països	3 països	2.0 %	157 M
punjabi	3 països	-----	1.9 %	146 M
japonés	4 països	el Japó	1.6 %	126 M

Font: <https://www.datosmundial.com/idiomas/index.php>

Fa només 1000 anys, el nombre de llengües parlades al món eren prop de 9000. Actualment, segons la UNESCO queden menys de 7000 llengües vives, parlades per 7.8 bilions de parlants. Però a finals de segle en quedaran la meitat. La mort d'una llengua suposa la pèrdua de tot el saber que hi ha vinculat. Els factors que motiven la desaparició d'un idioma són: la destrucció física d'una comunitat, una crisi ambiental, l'antagonisme actiu de grups polítics o la dominació cultural i econòmica.

3. **[EO]** Creus que una llengua es correspon sempre a un país? Raona la teua conclusió.
4. Pensa quins factors poden ajudar a que una llengua i la seua cultura no desapareguen. Posa'ls en comú amb les aportacions de la resta de la classe i acordeu quins podeu dur endavant.

5. LES BIOGRAFIES

La paraula **biografia** es construeix a partir del prefix *bio-* (vida) i del sufix *-grafia* (escriptura). Per tant, podem definir la biografia com l'escriptura de la vida d'una persona.

Com a gènere literari, la biografia presenta unes característiques pròpies:

- ✓ És un gènere narratiu que s'escriu en **prosa**.
- ✓ S'inclou dins de la literatura de **no-ficció**, ja que es basa en la realitat. Altres gèneres que es classifiquen dins de la no-ficció són les **autobiografies**, les **memòries** o els **diaris**.
- ✓ Es tendeix a l'**objectivitat**. Aquesta característica no es troba en les autobiografies (vida d'una persona escrita per ella mateixa) perquè l'autor/a i el/la protagonista són la mateixa persona i, per tant, sol predominar la subjectivitat.
- ✓ Té un **caràcter històric** perquè no només coneixem la vida de la persona biografada, sinó també la història i l'entorn en el qual va viure.

Totes aquestes característiques estan presents quan parlem de la biografia de manera estricta. Però, el gènere biogràfic pot presentar altres formes com la **biografia novel·lada**, el **còmic** o l'**àlbum il·lustrat**. En aquests casos, es pren com a punt de partida la vida real d'una persona, encara que hi trobem concessions a la imaginació a partir de situacions, personatges i diàlegs inventats.

En el terreny audiovisual, hem de destacar que s'han fet pel·lícules sobre la vida d'algun personatge les quals rebem el nom de *biopic*.

1. Per quin motiu són conegudes les protagonistes d'aquests llibres? Busca informació a Internet i relaciona cada substantiu amb el personatge corresponent. Després, explica breument la relació existent.

ecologisme — holocaust — racisme

Àlbum il·lustrat sobre Rosa Parks

Biografia novel·lada sobre Greta Thunberg

Còmic sobre Anna Frank

2. Llig amb atenció el text següent.

El principal creador de novel·les d'aventures i el més insòlit visionari del futur a través dels seus llibres va nèixer a Nantes, França, el 8 de febrer de 1828 i va morir el 24 de març de 1905 a Amiens. Als vuit anys, la vídua d'un mariner que regentava l'escola on estudiava, la senyora Sambain, li va explicar anècdotes dels viatges del seu marit. Fascinat per les històries i amb la imaginació desbordada, va nèixer el seu interès per l'aventura i la seua passió per l'escriptura. Malgrat l'èxit ja en vida de les seues novel·les, com ara *Viatge al centre de la Terra*, *Vint mil llegües de viatge submarí*, *De la Terra a la Lluna*, *Cinc setmanes amb globus*, *L'illa misteriosa*, *La volta al món en vuitanta dies* o *Miquel Strogoff*, els seus coetanis no el van valorar mai i no va ser admès als cercles literaris o intel·lectuals francesos. La majoria de les seues obres han estat portades al cinema i, per si no fos prou, amb nombroses versions.

Jules Verne va avançar en les seues novel·les invents tan decisius en la història del segle xx com els avions, els helicòpters, la televisió, les naus espacials o els submarins. Després d'Agatha Christie, és l'autor més traduït del món.

Dos fets curiosos van marcar la seua infantesa, juntament amb aquells relats narrats per la senyora Sambain. Quan el seu pare el va internar en un col·legi, va intentar fugir-ne per la finestra trenant uns llençols pels quals es va despenjar. Van enxampar-lo. Amb onze anys, però, va protagonitzar la seua experiència més insòlita: es va escapar de casa per embarcar-se en un navili que anava a les Antilles. Volia viatjar i aconseguir un collaret de perles per al seu amor, la seua cosina Caroline.

SIERRA i FABRA, Jordi: *També van ser joves*, Barcelona, Bambú Editorial, 2014 (adaptació)

Vocabulari

1. visionari: que prediu com serà el futur.
2. coetani: que coincideix (una persona o una cosa) amb una altra persona o amb una altra cosa en una mateixa època, en un mateix temps.
3. enxampar: arribar a agafar (a algú o alguna cosa que fuig, que es mou, que es pot escapar).
4. navili: vaixell de grans dimensions.

3. Digues si aquestes afirmacions sobre Jules Verne són vertaderes o falses:

- a) Jules Verne és conegut per ser un novel·lista d'aventures.
- b) L'edat de defunció del novel·lista és de 77 anys.
- c) *La volta al món en vint dies* és el títol d'una de les novel·les de Verne.
- d) És l'escriptor més traduït del món.
- e) Amb 11 anys es va embarcar en un vaixell per aconseguir un collar per a la seua cosina Sambain.

4. Per quin motiu Jules Verne és considerat «el més insòlit visionari del futur»?

5. Segons els títols de les novel·les que apareixen en el text, relaciona cada novel·la amb el lloc on es desenvolupa:

a) <i>Viatge al centre de la Terra</i>	1) al cel
b) <i>Vint mil llegües de viatge submarí</i>	2) a l'espai
c) <i>De la Terra a la Lluna</i>	3) a la terra
d) <i>Cinc setmanes amb globus</i>	4) al mar

6. En el text apareixen diversos títols de novel·les escrites per Jules Verne. Tria'n una, busca informació sobre la novel·la i digues breument de què tracta.

7. **[EE]** Imagina que eres Jules Verne i que t'enroles en un vaixell cap a les Antilles per tal d'aconseguir un collaret de perles per a la teua estimada. Narra breument aquesta aventura amb una extensió aproximada de 100 paraules.

8. Fixa't en la il·lustració de Jules Verne en la qual veiem representats diversos elements relacionats amb les novel·les de l'escriptor. Fes-te un autoretrat en el qual afegis elements relacionats amb tu i explica oralment perquè els has inclòs.

9. **[CE]** Escaneja el codi QR i llig el còmic sobre Carmelina Sánchez-Cutillas. Després, fes un resum en què sintetitzes la biografia d'aquesta escriptora.

6. AUTOBIOGRAFIA: TEXT NARRATIU

6.1. Saps què és una càpsula del temps?

Una **càpsula del temps** és un recipient en què una persona ha emmagatzemat missatges i objectes representatius de cert període o sobre un tema específic, que té un significat particular per una comunitat, grup de persones, persona concreta o per tota la humanitat i que s'amaga amb l'esperança que siga recuperada per aquesta en un futur més o menys llunyà. És a dir, són recipients amb missatges pel futur.

https://ca.wikipedia.org/wiki/C%C3%A0psula_del_temps (adaptació)

Et proposem que penses com seria la teua càpsula del temps. Imagina que la fas ara i que no podrà ser oberta fins que passen 50 anys.

1. Comença fent un llistat de cinc objectes que posaries dins de la teua càpsula del temps i explica als teus companys el perquè de la teua tria.
2. **[EE]** A continuació redacta una autobiografia de 200 paraules. T'expliquem els passos per a fer-ho.

PAS 1

Recorda les característiques que defineixen l'autobiografia i emplena el quadre següent amb les teues dades.

CARACTERÍSTIQUES	
1a o 3a persona?	
Temps verbal?	
Topònims (noms de llocs)	
Dates importants	Naixement...
Fets destacats	tria fets que t'agradaria recordar en un futur perquè van ser emocionants, graciosos, insuperables...
Les meues llengües són...	
Físic, psicologia i aficions	

PAS 2

Organitza el text:

- ✓ Ordena cronològicament els fets que contes.
 - naixement
 - els primers cinc anys
 - dels cinc als deu anys
 - dels deu fins ara: passat

La divisió del text en paràgrafs equilibrats i introduïts per connectors facilita la comprensió del text.

✓ Has fet paràgrafs? Són equilibrats?

✓ T'oferim un recull de connectors que poden ser-te útils per a narrar.

ara mateix ✪ *després* ✪ *durant* ✪ *en aquests moments* ✪ *a continuació* ✪ *abans* ✪ *actualment* ✪ *al mateix temps* ✪ *aleshores* ✪ *ahora* ✪ *anteriorment* ✪ *ara fa poc...* ✪ *enguany / aquest any* ✪ *llavors de / llavors que* ✪ *poc abans* ✪ *més endavant* ✪ *més tard* ✪ *paral·lelament* ✪ *simultàniament* ✪ *tot seguit*

PAS 3

Comparteix el teu escrit amb un company o companya i assegura't que s'entén bé el que volies dir. Podeu emprar la rúbrica d'avaluació dels textos escrits de l'annex.

1a persona?	☐
Temps de passat	☐
Topònims (noms de llocs)	☐
Dates importants	☐
Fets destacats	☐

PAS 4

Millora el text a partir de les observacions que t'han fet.

PAS 5

Tria fotografies o objectes que acompanyaran el teu escrit i que n'enriquiran el contingut.

PAS 6

Podeu elaborar un collage amb tot o bé presentar-lo en format informàtic.

1. Completa aquest mapa mental sobre els continguts treballats al llarg de la unitat. Afeg exemples perquè queden més clares les idees.

2. Ja has arribat al final de la unitat i et toca reflexionar un poc sobre allò après. Emplena aquesta graella. Després, posa-ho en comú amb la resta de companys i companyes.

Què sé?	Tinc dubtes en...	M'agradaria saber més sobre...

Un matí d'agost, a Estocolm, Greta Thunberg va decidir que no podia continuar ignorant la situació del planeta: els canvis climàtics eren cada vegada més preocupants, però semblava que ningú no es prenia el problema seriosament.

Així, doncs, aquell dia Greta es va recollir els cabells llargs en dos trenes, es va posar una camisa de quadres i una dessuadora blava, i va eixir de la casa on vivia amb els seus pares amb una pancarta de fusta davall del braç. A mà, hi havia escrit «skolstrejk för klimatet» («Vaga escolar pel clima»).

Greta tenia quinze anys i, com tots els joves suecs de la seua edat, aquell dia hauria d'haver anat a classe —a Suècia, l'any escolar comença a l'agost, quan s'acaben les vacances d'estiu—, però va agafar la seua bicicleta i va pedalejar fins al Parlament, situat en un dels barris més cèntrics de la ciutat.

Aquell dia, el 20 d'agost del 2018, Greta va començar a fer vaga escolar. No aniria més a l'escola. Des d'aquell matí d'agost en què per primera vegada va eixir de casa cap al Parlament, Greta tenia un objectiu ben clar: fer vaga fins al 7 de setembre.

Les peticions de Greta van arribar a les orelles dels parlamentaris suecs. Només calia esperar la seua resposta. Però la vaga d'Estocolm només va ser l'inici...

CAMERINI, Valentina: *La història de la Greta*, Edicions 62, 2019 (adaptació)

1. Tria l'opció correcta:

- a) Aquest text és una... autobiografia biografia
- b) Està escrit en... 1a persona 3a persona
- c) Els verbs apareixen en... present passat
- d) Els fets es narren de manera... lineal no lineal

2. Completa la graella amb les dades de Greta Thunberg:

Edat	Lloc	Descripció física	Interessos

3. Localitza dos paraules amb diftong, amb hiat i amb dígraf al tercer paràgraf. Classifica-les i separa-les en síl·labes.

diftong	hiat	dígraf

4. A quina categoria gramatical pertanyen les paraules d'aquesta oració?

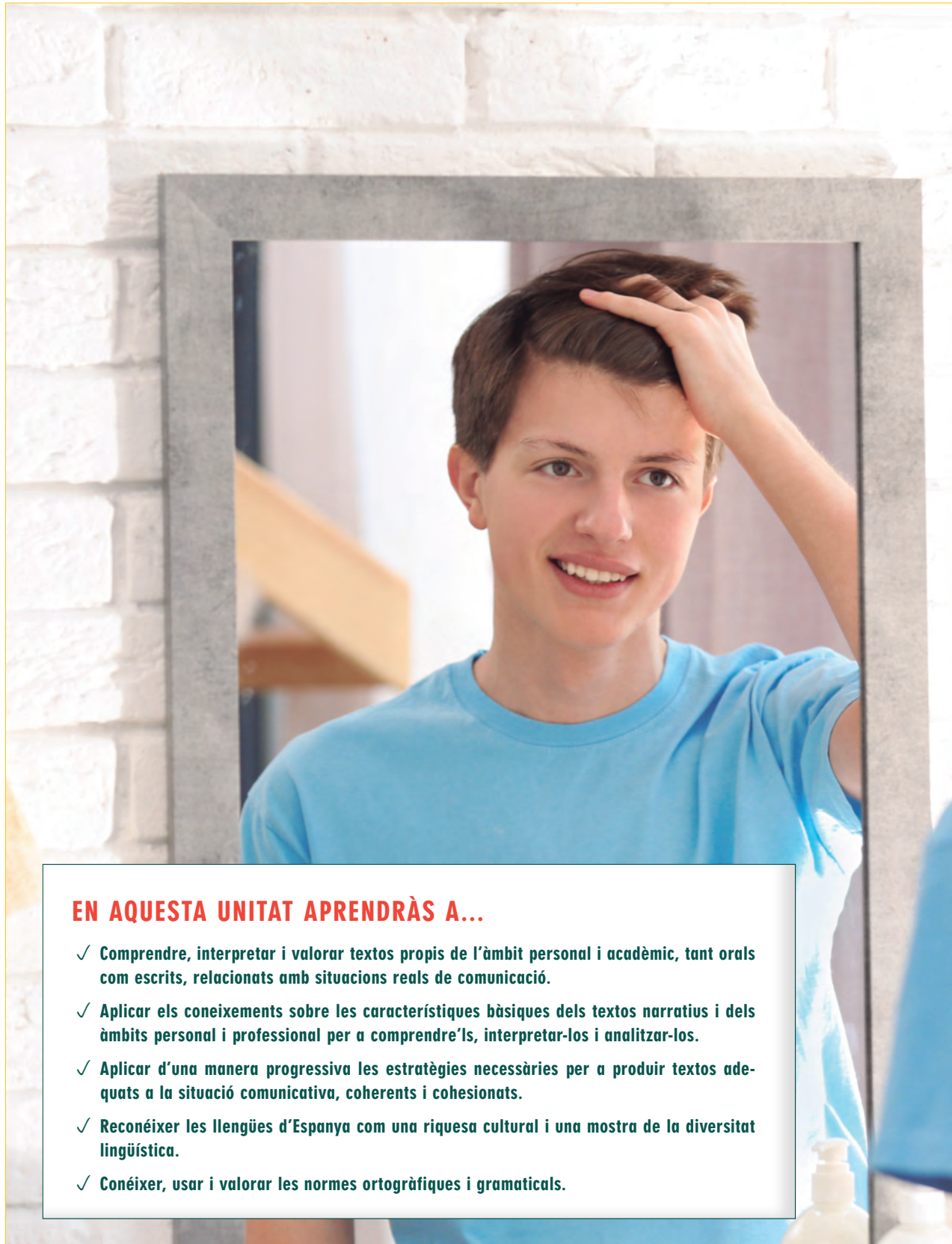
Els canvis climàtics eren molt preocupants, però semblava que ningú no es prenia el problema seriosament.

5. Si encara no eres valencianoparlant, tradueix el missatge de la pancarta de Greta a la teua llengua materna.

6. Esmenta dos característiques de les biografies com a gènere literari que trobes en el fragment. Justifica la resposta.

MIRA'T A L'

EN AQUESTA UNITAT APRENDRÀS A...

- ✓ Comprendre, interpretar i valorar textos propis de l'àmbit personal i acadèmic, tant orals com escrits, relacionats amb situacions reals de comunicació.
- ✓ Aplicar els coneixements sobre les característiques bàsiques dels textos narratius i dels àmbits personal i professional per a comprendre'ls, interpretar-los i analitzar-los.
- ✓ Aplicar d'una manera progressiva les estratègies necessàries per a produir textos adequats a la situació comunicativa, coherents i cohesionats.
- ✓ Reconèixer les llengües d'Espanya com una riquesa cultural i una mostra de la diversitat lingüística.
- ✓ Conèixer, usar i valorar les normes ortogràfiques i gramaticals.

ESPILL

VIU EN VALENCIÀ

1. Escriure alleuja l'ànima

REVISCOLEM LA TERRA

2. Diari d'una voluntària ambiental

VIU LA LLENGUA

3.1. ORTOGRAFIA

3.1.1. L'accentuació

3.2. MORFOSINTAXI

3.2.1. Classes d'oracions

3.2.2. Les oracions simples: subjecte i predicat

3.3. LÈXIC

3.3.1. La formació de paraules: derivació i composició

3.4. FONÈTICA

3.4.1. Les vocals obertes i tancades

PLURILINGÜISME VIU

4. Els drets lingüístics són drets humans

LITERATURA VIVA

5. El diari personal

PROJECTE VIU

6. Què em passa i com em sent

IDEES CLARES

AVALUACIÓ

1. ESCRIURE ALLEUJA L'ÀNIMA

7. **[EO]** Què li ocorre a Piper? Observeu aquest curtmetratge i comenteu quines emocions sent el protagonista en les diverses escenes:

**A l'inici, la mare de Piper no li dona menjar.
Què sent Piper?
Què sent la mare de Piper?**

**Per fi, el protagonista s'anima a buscar menjar ell sol.
Com se sent quan és arrossegat per la primera ona?**

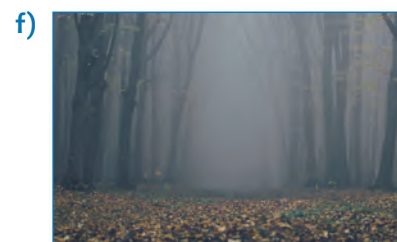
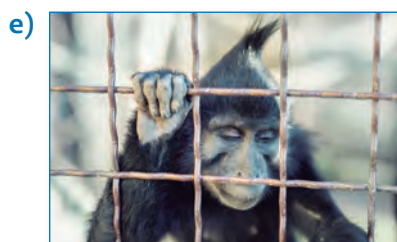
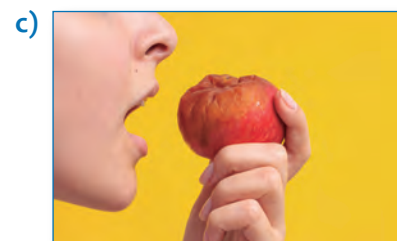
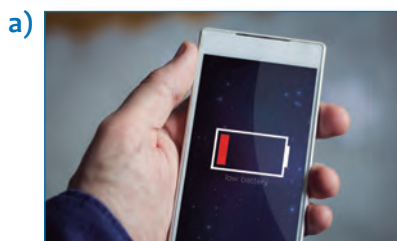
**Amb ajuda del seu nou amic, Piper veu com s'obrin totes les petxines sota l'aigua.
Quins sentiments tindrà?
I el seu amic, què sent?**

**Piper ja sap buscar ell sol el menjar.
Com se sent?
I la seua mare, com creus que se sent?**

a) Identifica les emocions negatives que heu comentat anteriorment. Què fa per superar-les?

2. I tu, com actaries davant d'aquestes situacions?

3. **EE** Què saps de les emocions? Per a què serveixen?

a) Llig el text que tens a continuació i respon les preguntes que es plantegen:

Els estats emocionals són tan bàsics que si ens parem a analitzar la nostra experiència, descobrirem que sempre ens trobem experimentant algun sentiment, és impossible no fer-ho.

Les emocions bàsiques tenen un paper protagonista al llarg de la nostra vida. Són els conductes a través dels quals manifestem la situació en què es troba el nostre estat ànomic. Núria Javaloyes, psicòloga i psicooncòloga de l'Hospital Quirón de Torrevella explica quines són les funcions i com es manifesta cadascun d'aquests sentiments.

AMOR

Funció: Gràcies a l'amor creem els nostres vincles afectius des del naixement, necessaris per al creixement emocional sa. També aquesta emoció, triem la nostra parella.

Localització en el cos: Aquest sentiment no es localitza només, com solem imaginar, al cor. A l'estar enamorat, el nostre cos es converteix en un aparador en el qual es mostren els canvis químics que es produeixen a nivell intern.

Algun d'aquests canvis són: major nivell d'endorfines, reducció en els nivells de cortisol, increment de la producció de dopamina, oxitocina i norepinefrina, augment dels nivells d'estrògens i alliberament de melatonina.

Canal d'expressió: Gràcies a l'increment de la producció de dopamina, oxitocina i norepinefrina, ens sentim molt més feliços i a gust amb nosaltres mateixos i valorarem més les xicotetes coses de la vida.

Els beneficis per a la salut són múltiples: es produeix una millora en les nostres defenses, disminueixen els nivells d'estrés, baixa el risc de malalties cardiovasculars, rejuveix la nostra pell, ens dona vitalitat, ens fa estar més guapos i augmenta la nostra autoestima.

RÀBIA

Si no manifestem ràbia, tendeix a acumular-se. En general, «les dones tenen més problemes per exterioritzar que els homes, ja que en el cas del sexe femení està pitjor vist manifestar aquest tipus d'emocions», afirma Javaloyes.

Funció: Aquest sentiment ens ajuda a resituar-nos i a protegir el que és nostre.

Localització en el cos: La ràbia se sol acumular a la panxa o al pit. En moltes ocasions també en els braços i en les cames.

Canal d'expressió: Segons explica l'especialista, «moltes vegades paguem la nostra ira continguda amb qui més confiança tenim i amb qui menys s'ho mereix». Per tal de disminuir el nivell de ràbia, es recomana practicar esports com la boxa, el zumba o el body combat.

ALEGRIA

Funció: Aquesta emoció ens ajuda a ser més creatius i alhora té molt a veure amb l'existència de l'espècie humana.

Localització en el cos: Es tracta d'una activació general a tot el cos que provoca que no puguem estar quiets.

Canal d'expressió: Els més menuts són grans amics de com expressar l'alegria en estat pur. És a dir, «quan un nen està content es posa a ballar o riure sense importar el que pensen els que estan al seu voltant», assenyala la psicòloga.

«Sembla que se'ns permet més estar contents que tristos, per això, expressar i compartir l'alegria no sol generar cap problema, al contrari que la tristesa que suposa una preocupació en els que ens envolten», afirma.

TRISTESA

Funció: És l'emoció que ens ajuda a reparar les pèrdues. La tristesa està constantment present en la nostra vida, a mesura que anem creixent anem perdent part de la nostra vida i els canvis se succeeixen de manera progressiva en el transcurs de la nostra existència. És un sentiment necessari per viure i per poder afrontar les adversitats.

Localització en el cos: La ubiquem al pit o al cor i en ocasions tenim la sensació de respirar amb dificultat.

Canal d'expressió: Aquest sentiment el podem manifestar a través del plor. Quan estem en aquest estat, tendim a escriure o a realitzar activitats que ens ajuden a desfogar-nos.

POR

Funció: La principal funció de la por és la de la protecció. Gràcies a la por sentim que una situació és amenaçadora i el cos instintivament es posa al nostre servei.

Localització en el cos: Aquesta emoció en general tendeix a paraitzar-nos. Els símptomes provocats per la por solen ser taquicàrdies, sudoració, palpitació, boca seca i tremolors.

Canal d'expressió: Es manifesta mitjançant una actitud paraitzant que provoca confusió o fugida.

La por es mesura en una escala de 0 a 10. L'experta afirma que «tots tenim pors» i que, a més, «és bo sentir por cap a certes coses». Encara que cal estar alerta, ja que patir por d'intensitat 10 pot arribar a convertir-se en un greu problema. «En aquest nivell estaríem parlant d'un atac de pànic», de manera que «mantindre'l de 4 a 6 és el més adequat».

http://www.espaijove.net/index.php?option=com_content&view=article&id=947:la-substancia-de-les-emocions-amor-por-alegria-tristesia-i-rabia&catid=13&Itemid=231&lang=ca

- Quines emocions afecten a més parts del cos segons el text?
- Quina és l'emoció que s'explica des d'una perspectiva més científica? Per què?
- Quina emoció es relaciona amb la infantesa? Penses que els menuts també expressen amb naturalitat la resta de les emocions? Explica algun cas que conegues.
- Javaloyes diu que «És primordial reconèixer i exterioritzar aquestes cinc emocions, ja que gràcies a aquestes dos premisses, aprendrem a gestionar-les de manera adequada». Quin grau de control de les emocions penses que tens? Valora-ho de l'1 al 10. Per què?

4. **[EE]** Pensa en les diverses emocions que has sentit en algun moment de la teua vida, segurament estan relacionades a una situació. Tracta d'identificar-les i classifica cada situació en la graella següent:

EMOCIÓ	SITUACIÓ
Alegria	
Por	
Tristesia	
Ràbia	
Sorpresa	
Fàstic	

5. **[EE]** Tria una de les situacions negatives esmentades en l'activitat anterior i redacta un text de 150 paraules on expliques els sentiments que et va produir. Reflexiona sobre els fets que contes i afig al final si podies haver gestionat millor les emocions en eixe cas concret.

Una vegada fet, haureu de distribuir els vostres textos entre els membres de la classe per a llegir-los i tractar d'endevinar qui n'és l'autora o autor.

2. DIARID'UNA VOLUNTÀRIA AMBIENTAL

Estimat diari,

T'escric ja ben entrada la nit perquè hui ha sigut un dia intens i calorós però sobretot, molt feliç. Com ja saps, al mes de juny em vaig inscriure al **Voluntariat Ecològic de Gandia** i vaig ser seleccionada. Per això he estat els últims dies ben ocupada, acudint a les formacions en **cartografia** per poder llegir bé els mapes, en dispositius walkie-talkie, en seguretat vial per als ciclistes, **primers auxilis**, **interpretació ambiental** i fins i tot prevenció d'incendis!

Ha sigut interessantíssim i hui hem posat aquests coneixements en pràctica! En arribar al punt de trobada a les 7 del matí, hem anat en bici fins a la partida de la Marxuquera i ens hem dedicat a tasques de prevenció d'incendis. Després de dinar, hem fet cap al Grau, on calia instal·lar un taller de reciclatge de plàstics al passeig marítim. És genial perquè a més de fer una faena de profit, ha sigut un dels dies més divertits de l'estiu, m'ho he passat molt bé amb els nous amics i amigues que estic fent.

Demà emprendrem la primera batuda de neteja al riu Serpis, espere riure i aprendre tant com hui!

Sílvia

1. Busca al diccionari les paraules marcades en roig.
2. Què és el Voluntariat Ecològic de Gandia? Quines activitats implica?
3. Creus que a Sílvia li agrada participar-hi? Per què diu que ha sigut «una faena de profit»?
4. I tu? Creus que és bona idea implicar-se en un voluntariat ambiental? Per què?

3.1. ORTOGRAFIA

3.1.1 L'accentuació

Per a poder accentuar les paraules cal diferenciar entre les **síl·labes tòniques** i les **síl·labes àtones**. Les primeres són les que pronunciem amb més intensitat i només hi ha una en cada paraula. Les síl·labes àtones, en canvi, són les que es pronuncien amb menys intensitat i poden haver més d'una en cada paraula. Per exemple,

<u>ca</u> sa	ca <u>di</u> ra	men <u>ja</u> dor	ca <u>sa</u>	<u>ca</u> di <u>ra</u>	<u>men</u> ja <u>dor</u>
T	T	T	A	A A	A A
(Tònica)	(Tònica)	(Tònica)	(Àtona)	(Àtona)(Àtona)	(Àtona)(Àtona)

L'**accent** és un signe gràfic que ens marca quina és la síl·laba tònica d'una paraula. Apareix en les vocals de les síl·labes tòniques i pot ser **obert** (´) o **tancat** (̂). El tancat es posa en les vocals **í, ú**, i en alguns casos en la **é** i en la **ó**. L'obert es posa en la **à** i en alguns casos en la **è** i en la **ò**.

Segons la posició de la síl·laba tònica es pot distingir entre paraules agudes, planes i esdrúixoles.

Les paraules **agudes** que acaben en vocal s'accentuaran totes així com les que acaben en **vocal + -s** i les que acaben en **-en, -in**. Per exemple: *vindrà, perquè, tabú, això, així, relació, arròs, depén, Pequín, cabàs, estés, permís, famós, barnús*, etc.

Les paraules **planes** que no acaben en cap de les terminacions anteriors portaran accent. Per exemple: *únic, hòmens, plàtan, telèfon, plàstic, fèrtil, dòcil, màrgens*, etc.

Totes les paraules **esdrúixoles** portaran accent. Per exemple: *ciència, número, càpiga, carnívora*.

Compte!

Cal recordar que les paraules acabades en diftong, dos vocals que formen una síl·laba, no segueixen les regles d'accentuació gràfica: *vindreu, mai, nau, jersei, pou*, etc.

Els adverbis acabats en **-ment** s'accentuen només si l'adjectiu femení a partir del qual es formen porta accent. Per exemple: *ràpidament, teòricament, silenciosament*.

1. **Accentua les paraules següents, si cal:** *planol, senzill, aten, correspon, rapida, sapiga, independència, matemàtiques, itàlia, ferramenta, espatula, esglesia, difícil, anec, facil, rossa, mossen, terratremol, estoig, calendari, associacio.*

2. **Classifica les paraules de l'exercici anterior en la graella següent.**

Agudes	Planes	Esdrúixoles

3. **Les paraules següents poden estar mal accentuades, corregeix les que consideres que estan mal accentuades:** *tornarè, vindrà, Ramón, paciència, qüestió, masculí, tornaràn, fácil, algún, remeí, astronómico, catàleg, també, mexicá.*

4. En el text següent han caigut els accents, posa'ls:

Va transcórrer una setmana sense que ningu no fera ni un sol pas relacionat amb el nostre destí definitiu. En Jaume de Lloris tornava a casa molt tard, quan ja ens havíem gitat, i no el veíem, tret d'entre llums.

Marianna ens va explicar que era jurista i treballava per al Consell. Tenia mira d'assessorar els jurats que regien el govern de la ciutat de València en qüestions legals i judicials. Sempre anava enfeinat i atabalat, corrent amb papers davall del braç, d'una banda a l'altra.

Per acabar de reblar el clau, el poc temps que era a casa acostumava a rebre visites al seu estudi. Era un lletrat de molta anomenada i mai no faltava gent a la porta de casa per demanar-li consell o assessorament.

Aquesta activitat va beneficiar-nos notablement. En Jaume era l'únic que de tant en tant esmentava el tema de la nostra "col·locació", com ell en deia. Però era evident que la feina el capficava i li impedia emprendre cap gestió al respecte. Marianna, per la seua banda, semblava ben devanida de tindre'ns a casa. Especialment a Magdalena, a qui no deixava de fer festes.

Eren un matrimoni molt ben avingut, però sense fills. Aquella devia ser la raó per la qual Marianna havia mostrat tant d'interès perquè ens hi quedarem. Abans que ens n'adonarem, va llançar al foc la roba vella i sargida que havíem dut i ens proporciona uns vestits nous, dignes del millor aixovar. Magdalena estava encaterinada, amb tant de regal. Pel que fa a mi, m'alegrava que, ara com ara, estiguerem segures. Però era conscient que la situació podia canviar en un no res si en Jaume, que no ens acabava de pair, es decidia a actuar.

GISBERT, Francesc: *El misteri de la Lluna Negra*, València, Tabarca Llibres, 2000 (adaptació)

3.2. MORFOSINTAXI

3.2.1. Classes d'oracions

Quan es comunica es transmet informació, això sí, cal saber quin és l'objectiu de l'emissor.

Segons la intenció comunicativa del parlant es poden distingir les oracions enunciatives, interrogatives, exclamatives, imperatives, desideratives i dubitatives.

- ✿ Les oracions **enunciatives** informen sobre un fet. Poden ser afirmatives o negatives. El mode verbal sol ser l'indicatiu. Exemple: *Me'n vaig a casa. Hui no faré els deures.*
- ✿ Les oracions **interrogatives** expressen una qüestió que pot ser resposta amb un adverbí afirmatiu, negatiu o una oració que pugui servir per respondre a allò que s'ha preguntat i contenen un signe d'interrogació al final. Exemple: *Vindràs hui?*
- ✿ Les oracions **exclamatives** expressen opinions i sentiments de l'emissor i contenen un signe d'admiració al final. Exemple: *No vull res!*
- ✿ Les oracions **imperatives** expressen una ordre o un prec. El mode verbal és imperatiu o subjuntiu. Exemple: *Vine ací.*
- ✿ Les oracions **desideratives** expressen un desig. Exemple: *Tant de bo el veja demà.*
- ✿ Les oracions **dubitatives** expressen un dubte. Sovint s'expressen amb el verb en futur. Exemple: *Potser no pugui fer la feina.*

5. Inventa dos oracions per a cada modalitat segons l'actitud del parlant.

6. Classifica les oracions següents segons la modalitat oracional a la qual pertanyen:

- a) No tornes a la classe.
- b) Hem comprat pomes per a menjar.
- c) On aniràs aquesta vesprada?
- d) Potser és una bona idea.
- e) No m'ho puc creure.

3.2.2. Les oracions simples: subjecte i predicat

Tradicionalment s'ha definit l'**oració** com un conjunt de paraules on es troba, com a mínim, una forma verbal, un subjecte i un predicat.

Les oracions tenen un **subjecte** (algú o alguna cosa que fa una acció, o de qui es diu una qualitat o característica) i un **predicat** (l'acció feta pel subjecte, o l'estat que se li atribueix).

Hi ha diversos tipus de **subjecte**: **explícit** (quan el subjecte apareix en l'oració) o **implícit** (el subjecte d'una oració ja queda sobreentès perquè el verb ens n'indica la persona i el nombre). Per exemple:

L'alumna anirà a l'excursió de Peníscola.

Subj. explícit

Aniran a l'excursió de Peníscola.

Subj. implícit (ells/elles)

Hi ha diversos tipus de **predicat**: **predicat nominal** (amb els verbs ser, estar, semblar o parèixer) i **predicat verbal** (amb la resta de verbs). Per exemple:

El cotxe *sembla nou*.

Predicat nominal

Aina i Martina *compren la fruita*.

Predicat verbal

Les **oracions impersonals** són les oracions que porten un verb que no designa el subjecte que fa l'acció i que són, fonamentalment, els verbs que fan referència a fenòmens meteorològics: *ploure, nevar*. Per exemple: *Va ploure molt*.

7. Separa en les oracions següents el subjecte del predicat.

- a) Els esportistes professionals s'entrenen cada dia.
- b) L'àrbitre va ser xiulat pel públic.
- c) L'alumne arriba sempre tard a la primera classe.
- d) Aquell actor va ser vist ballant en una famosa discoteca.
- e) El professor ens va dir el resultat de l'examen.

8. Identifica el tipus de subjecte i el tipus de predicat.

- a) L'àvia llig un conte als nets.
- b) Biel és vegetarià.
- c) Han assistit al concert de Zoo.
- d) Els socorristes de Santa Pola tenen molta formació.
- e) Semblen les amigues de la teua filla.

3.3. LÈXIC

3.3.1. Formació de paraules: derivació i composició

Les **paraules simples** són aquelles que no tenen cap morfema que les modifiquen. Per exemple, les paraules *fer*, *taula* o *dur* no contenen cap morfema. Ara bé, si s'afegeix el prefix *des-* al mot *fer* es crearà un mot nou: *desfer*. Aquesta nova paraula creada és derivada ja que se li ha afegit un prefix. Per tant, es poden definir les **paraules derivades** com les paraules que es creen a partir de la insició d'un *prefix*, d'un *sufix* o d'un *infix* o més d'un. A una paraula podem afegir-li prefixos (davant de la paraula), sufixos (darrere) i infixos (a l'interior de la paraula). Alguns exemples són: *pilot/copilot* (prefix); *poma/pomer* (sufix); *blanc/blanquinós* (infix).

Les **paraules compostes** són aquelles que estan formades per dos mots. Alguns exemples són: *penya-segat*, *salvavides*, *altaveu* i *rentaplats*.

9. Observa aquestes paraules i fes una graella on diferencies entre paraules simples i paraules compostes: *paracaigudes*, *espècie*, *eixugamans*, *invent*, *para-xocs*, *trencanous*, *presidir*, *nutrició*, *allioli*, *treball*, *rentadora*, *aplicació*, *salvavides*.
10. Llig aquestes paraules i explica si són derivades o compostes i per què. A continuació, classifica-les segons porten un sufix o un prefix: *microeconomia*, *bellesa*, *disposició*, *contradir*, *multinutricional*, *vicepresident*, *bilingüe*, *desfer*.
11. [EE] Escriu un diàleg on utilitzes paraules derivades amb prefixos i sufixos i paraules compostes. A continuació, localitza-les i subratlla-les amb colors diferents.

3.4. FONÈTICA

3.4.1. Les vocals obertes i les vocals tancades

En **valencià** hi ha 5 vocals àtones i 7 vocals tòniques (les mateixes més la *e* i la *o* obertes, que porten accent greu quan es poden accentuar). La vocal més oberta és la *a* i les més tancades la *i* i la *u*.

Segons el context i si s'obri el conducte vocàlic quan es pronuncia una d'aquestes vocals es podrà distingir entre *e* i *o* obertes i, *e* i *o* tancades.

A continuació es pot observar un esquema per veure quina representació fònica tenen les vocals i es prestarà especial atenció a la *e* i a la *o*.

[i] <i>pi</i>	Sistema vocàlic valencià	[u] <i>puc</i>
[e] <i>cec</i>		[o] <i>os</i>
[ɛ] <i>mel</i>		[ɔ] <i>però</i>
	[a] <i>pa</i>	

12. Fixa't en les paraules següents i mira si la *e* o la *o* tòniques són obertes o tancades: *això*, *preu*, *fenomen*, *cobra*, *autor*, *segle*, *ètnia*, *exòtics*, *poble*, *misteri*, *cert*.

4. ELS DRETS LINGÜÍSTICS SÓN DRETS HUMANS

Sovint, s'identifica una llengua amb un país determinat, però és ben sabut que no és així. De fet, en diverses comunitats autònomes d'Espanya es parla més d'un llengua, això també ocorre en altres països com França, Itàlia, Suïssa... o altres continents com l'americà, on les llengües indígenes pròpies dels habitants han sigut massacrades junt a la cultura ameríndia.

Per tant, quina és la realitat sociolingüística del món?

L'Assemblea General de l'Organització de les Nacions Unides proclama la «Declaració Universal de Drets Humans com l'ideal comú a assolir per a tots els pobles i nacions amb la finalitat que cada persona i cada institució, inspirant-se constantment en aquesta Declaració, promoguen, mitjançant l'ensenyament i l'educació, el respecte a aquests drets i llibertats i asseguruen, amb mesures progressives nacionals i internacionals, el seu reconeixement i aplicació universals i efectius, tant entre els pobles dels Estats membres com entre els dels territoris sota llur jurisdicció.»

Article 2

Tothom té tots els drets i llibertats proclamats en aquesta Declaració, sense cap distinció de raça, color, sexe, llengua, religió, opinió política o de qualsevol altra mena, origen nacional o social, fortuna, naixement o altra condició. A més, no es farà cap distinció basada en l'estatut polític, jurídic o internacional del país o del territori al qual pertanya una persona, tant si és independent com si està sota administració fiduciària, si no és autònom, o està sota qualsevol altra limitació de sobirania.

(Declaració Universal dels Drets Humans. Adoptada i proclamada per l'Assemblea General de les Nacions Unides, resolució 217 A (III), de 10 de desembre de 1948)

1. A partir de la reflexió del text i de la informació que ofereix la infografia dels Drets Humans que es troba en el codi QR:

- Reflexioneu sobre els drets humans i com es poden tractar des del respecte sense vulnerar els drets propis i dels altres. Anoteu les vostres conclusions per exposar-les a la classe.
- Aporteu el respecte a la llengua pròpia de cada individu en cadascun dels punts que dona la infografia.

Drets Humans

2. Pensa si has viscut o presenciat situacions en què s'han vulnerat els drets lingüístics d'algú. Què va ocórrer? Com es podria haver solucionat la situació sense arribar a eixe punt?

5. EL DIARI PERSONAL

Un **diari personal** o **íntim** és un text on s'anoten els fets que succeeixen cada dia, però també s'hi narren les impressions, les emocions i els sentiments que aquells fets han provocat en el seu autor.

Com diu l'adjectiu «íntim», allò que es narra en el diari forma part de la vida privada d'una persona, així que quan algú decideix escriure un diari a sovint sol tancar-lo amb pany i clau per tal que allò narrat siga confidencial, secret. Però, des del moment que es publica, el diari deixa de ser íntim o privat.

Uns exemples de diaris íntims que han sigut publicats són el *Diari d'Anna Frank* i el *Diari de Zlata*:

Diari d'Anna Frank. La protagonista és una xiqueta jueva de tretze anys. El 1942 Anna i la seua família es van haver d'amagar dels nazis durant l'ocupació dels Països Baixos en unes golfes al magatzem de l'empresa del seu pare. Anna anomena aquest amagatall amb el nom de «la Casa de darrere». Durant els dos anys que va estar amagada, Anna va escriure el seu diari en forma de cartes dirigides a un personatge fictici anomenat Kitty. Va morir en el camp de concentració de Bergen-Belsen en 1945. Dos anys més tard va ser publicat el diari d'Anna.

Diari de Zlata. La protagonista viu a Sarajevo i comença a escriure el seu diari quan tenia onze anys. Ací relata les seues vivències i sentiments durant la guerra dels Balcans a través de Mimmy, nom que Zlata posa al seu diari personal. El 1993 va poder fugir de Sarajevo i anar a París on una editorial parisenca va publicar el seu diari.

També trobem novel·les que presenten o imiten la forma d'un diari personal les quals presenten les característiques pròpies d'aquesta classe de textos:

- ✓ S'escriuen en primera persona del singular.
- ✓ El narrador i el protagonista són la mateixa persona.
- ✓ S'estableix un diàleg amb un mateix.
- ✓ Tenen un caràcter subjectiu, ja que es fonamenta en l'experiència personal.
- ✓ Les anotacions o els registres dels fets en el diari es troben datats.

1. Estableix les semblances i les diferències entre el *Diari d'Anna Frank* i el *Diari de Zlata*.

Semblances	Diferències

2. **[CE]** Llig aquest fragment en què la protagonista del diari presenta la seua família:

31 de juliol

Aquesta vesprada tocava fer maletes: calaixos oberts, bosses per terra, munts de trastos que portarem al poble i no farem servir, llavadores urgents, crits que travessen portes i parets, «Algú ha vist el meu biquini!», «No queda pasta de dents!», torns per fer dutxes d'última hora, la mare i el Manel fent carícies al mig del passadís, la Gal·la Galeta xisclant: «Baixe a la bodega a comprar més galetes de les meues, abans que tanquen fins al setembre!», la Lia Literata apilant novel·les romàntiques, assajos sobre espiritualitat i manuals de francès, i el Lluc Llunàtic plorant perquè es veu que el seu inflable preferit està punxat: «Buuaaà, no podré portar a la platja el meu dofí!».

Quina família de tocats del bolet! Com si no en tinguera prou amb dos germanes (la llesta que es va fent més llesta, la graciosa que creix i va perdent la gràcia), va i ens encolomen el fill de Manel, un xiquet acabat d'eixir de primer de Primària, un espavilat ensucradet.

Encara em costa, això de fer servir la paraula família, però val més que comence a acostumar-m'hi. Ara toca passar un mes a Dunes tots sis plegats, a ca l'avi, ben anxovats.

A mi, Manel no em cau malament del tot. Per exemple, això d'escriure un diari, que va ser idea seua quan el tenia de mestre, em va acabar agradant. Ara m'hi pose sovint, sense obligar-me a fer-ho cada dia, i m'agrada molt. Si no fora perquè hi ha Max, podríem dir que aquesta llibreta (la número 10, ja) és la meua millor amiga.

Però que Manel em caiga bé (o mis bé) no vol dir que el vulga de pare. De pare, ja en vaig tindre un. El vaig estimar molt, em va estimar molt, i després es va morir sense preavis i em vaig quedar feta caldo. No tinc ganes de tindre un altre pare.

VILLANUEVA, Muriel: *Dunes. Diari d'un altre estiu*, Barcelona, Babulinka Books, 2019 (adaptació)

3. Digues si aquestes afirmacions són vertaderes o falses:

- a) La protagonista del diari té dos germanes i un germà.
- b) Manel li va proposar la idea d'escriure un diari.
- c) Per a ella el seu diari, que escriu en una llibreta, és el seu millor amic.
- d) El pare de la protagonista va morir d'una forma imprevista.

4. Respon aquestes preguntes:

- a) On passaran l'estiu la protagonista i la seua família?
- b) Explica el perquè dels malnoms de les germanes de la protagonista: Gal·la Galeta i Lia Literata.
- c) Qui és Lluc Llunàtic?
- d) Què sent la protagonista per Manel?

J. [CE] Ara llig un altre fragment del diari i respon:

31 de juliol

Per sort, a poca nit ha telefonat Max. La seua telefonada m'ha recordat que encara havia de ficar a la maleta la pedra que em va regalar l'estiu que ens vam conèixer, hi va pintar les vistes que tenim des del cotxe abandonat: mar, arena, roques i palmeres acompanyen les quatre lletres del meu nom. Mentre li la deixava, Max m'ha dit: «Aquest any no en tinc ganes, Duna». Així, plaf! La pedra m'ha caigut de la mà, sobre la roba mal plegada, cap per avall. El que el meu amic vol dir (m'ho temia) és que no li ve de gust passar un altre estiu a Dunes. I no li preguntaré per què, perquè ja ho sé, ja ho entenc.

«És que tinc tetes, Duna, em sents?» La veu de Max m'ha tornat al present de la meua habitació, a l'escalfor de l'auricular del telèfon a l'orella. «Ja ho sé. I tranquil, que ningú no en farà cap comentari», li he dit, per calmar el seu cor inquiet. I ell: «Com ho he de fer per banyar-me a la platja, eh? He portat un corset tot l'hivern i ara... Què? Em banyo al mar amb camiseta?». En sentir-ho, m'he deixat caure sobre el llit desfet i m'hi he estirat tan llarga com soc. A mi em fan mal els pits cada vegada que imagine el corset que dissimula les formes de Max. (Bé, ell en diu corset d'una camiseta de tirants molt estreta que venen per a xiquets com ell). Me'ls toque, me'ls pressione endins, tanque els ulls. Pense que els seus pits són tan naturals com els meus, però que els seus li molesten més. Pense que és una merda que per ser xiqueta calga tindre'n i que per ser xic calga no tindre'n. On està escrit, això? I què podria dir-li jo per tranquil·litzar-lo.

Feia una estona que em preguntava tot això mirant el sostre, quan ell m'ha deixat anar, sense quasi bé respirar, el que jo ja sabia des de feia mesos: «I el pitjor de tot, Duna, és que tinc la regla. T'ho pots creure? Jo, amb la regla. Em pensava que a mi això no em passaria mai, però un dia, de sobte, plum!, una taca roja als calçotets. I em van vindre ganes boges de dir-li al meu pare: Ei, porta'm a l'hospital i que paren això ara mateix, que em donen pastilles, que m'operen, que em facen un home per sempre!»

VILLANUEVA, Muriel: *Dunes. Diari d'un altre estiu*, Barcelona, Babulinka Books, 2019 (adaptació)

- Quin és el nom de la protagonista del diari?
- Quin tema es tracta en aquest fragment?
 - El tema de la identitat i del gènere.
 - El tema de la sexualitat.
- Max se sent identificat amb el gènere amb el qual va nàixer?
- Amb quines coses se sent incòmode Max?
- Com et sentiries si un dia et despertares amb el teu gènere biològic canviat?

6. QUÈ EM PASSA I COM EM SENT

6.1. Has sentit parlar de la intel·ligència emocional?

La **intel·ligència emocional** és la capacitat de reconèixer els nostres propis sentiments i els dels altres, de motivar-nos i de manejar correctament les nostres relacions. Si ens coneixem emocionalment, comprenem què sentim i si sabem regular les emocions ens serà més fàcil créixer emocionalment i intel·lectualment.

https://ca.wikipedia.org/wiki/Intel·ligència_emocional (adaptació)

T'ha paregut molt interessant la idea de començar un diari personal, semblant als que has vist en aquesta unitat. Ara bé, no vols que siga un recollitori de fets i de dades, sinó que vols incorporar una part de reflexió que connecte amb les teues emocions.

És per això que has decidit que no hi escriuràs tots els dies, sinó que només contaràs els fets que t'hagen afectat especialment, ja siga de manera positiva o negativa.

1. Ací tens un llistat amb moltes emocions. Busca el significat de les que no conegues. A continuació ordena de més a menys freqüent aquestes emocions, depenent de quines sols sentir més:

la ràbia ✪ la por ✪ la pena ✪ l'alegria ✪ el fàstic ✪ la sorpresa ✪ l'acceptació ✪ la curiositat ✪ l'ansietat ✪ l'avorriment ✪ el ressentiment ✪ la pietat ✪ la confusió ✪ la decepció ✪ la vergonya ✪ la gratitud ✪ la culpabilitat ✪ la nostàlgia ✪ l'esperança ✪ l'interès ✪ la gelosia ✪ la malenconia ✪ l'admiració

2. **[EE]** Tot seguit comença la redacció del teu diari personal. El primer post ha de tindre 200 paraules i pots acompanyar-lo d'una fotografia o d'una cançó. T'expliquem quins passos has de seguir.

PAS 1

Tria del llistat anterior quina és l'emoció que més et defineix i pensa com a mínim dos situacions que has viscut que hi estiguen relacionades.

PAS 2

Recorda les característiques que tenen els diaris personals.

- S'escriuen en primera persona del singular.
- El narrador i el protagonista són la mateixa persona.
- S'estableix un diàleg amb un mateix.
- Tenen un caràcter subjectiu, ja que es fonamenta en l'experiència personal.
- Les anotacions o els registres dels fets en el diari es troben datats.

PAS 3

Organitza el text en paràgrafs. Et proposem dividir el text en quatre i t'ajudem a començar-los:

- ✓ *L'emoció que més em defineix és...*
- ✓ *Un fet que vaig viure relacionat amb eixe sentiment...*
- ✓ *També recorde quan...*
- ✓ *M'agrada/No m'agrada que aquesta emoció... perquè...*

PAS 4

Has puntuat el text? Has provat de llegir-lo en veu alta?

La **puntuació** és molt més que una sèrie de convencions ortotipogràfiques. Sabies que si no puntues bé es ressent la sintaxi, la morfologia i el significat del text?

Els **signes de puntuació** senzills (**coma**, **punt**, **punt i coma**, **dos punts** i **punts suspensius**) s'escriuen immediatament després de la paraula anterior i separats per un espai de la paraula posterior.

Els signes de puntuació tenen com a funció prioritària representar l'entonació de la llengua oral, si bé també serveixen per a organitzar el discurs i, ocasionalment, per a desfer ambigüitats.

Bàsicament, segons la funció que realitzen, es poden distingir tres tipus de signes de puntuació: els **signes de pausa** (la coma, el punt i coma, el punt, els dos punts i els punts suspensius); els **signes d'entonació** (els d'interrogació i els d'exclamació), i els **incisos** (els guions, els parèntesis, els claudàtors i les cometes).

PAS 5

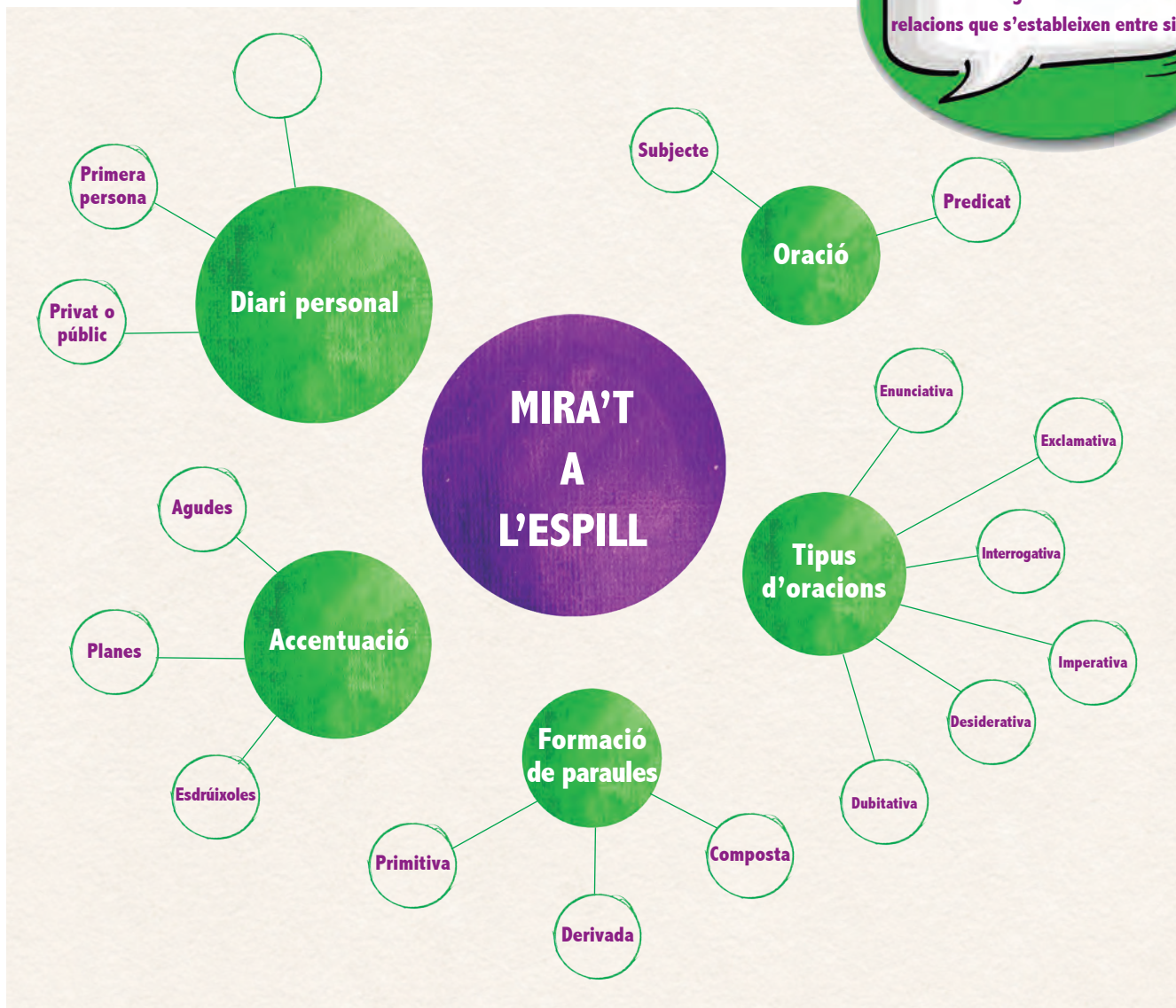
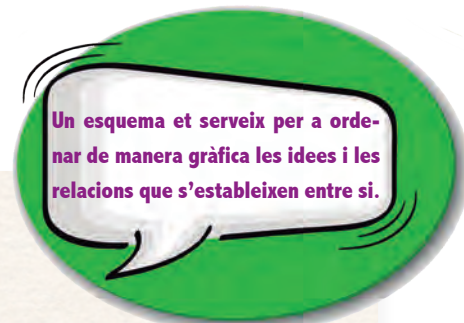
Revisa el teu text a partir de la rúbrica d'avaluació de textos escrits de l'Annex final.

- ✓ Millora el text a partir del que hi has detectat.
- ✓ Tria una música o una imatge que acompanye el text que estiga relacionada amb el contingut.
- ✓ Podeu compartir-lo amb la resta de la classe o, si ho preferiu, no fer-ho. Ja sabeu que «escriure alleuja l'ànima», però no sempre ens abelleix mostrar-la.

1. En grups, elaboreu un esquema que organitze els continguts treballats al llarg de la unitat. Seguiu els passos següents:

- a) Cada membre de l'equip ha de realitzar un apartat de l'esquema i el completa amb les idees més rellevants.
- b) Reviseu i poseu en comú l'esquema per tal de fer les correccions pertinents si és necessari.

2. Una emoticona és un símbol gràfic que s'utilitza en els missatges de *WhatsApp* per a transmetre un estat d'ànim. Quin estat d'ànim t'ha provocat cadascun dels continguts apresos al llarg de la unitat? Justifica la resposta.

3. **[EE]** Escriu una pàgina d'un diari personal sobre alguna de les sessions d'aquesta unitat. Inclou:

- ✓ allò que has après.
- ✓ allò que has sentit.
- ✓ allò que t'ha resultat més fàcil o difícil.

20 de setembre

Anna, la tutora, ens mira a tots des de darrere les seues ulleres roges.

Alce la mà.

—Sí, Carlota?

—A mi m'agradaria que parlàrem de la immigració.

Nàdia, una xiqueta que ha vingut nova aquest any al centre, també alça la mà.

—Hi estic totalment d'acord. Jo, com a afganesa, crec que puc aportar molt al debat.

—Per què emigra la gent?

—A tu què et sembla? —diu Mireia—. Si te'n vas del teu país és perquè no hi ha faena ni menjar.

—No només per això —replica Nàdia—. També pots anar-te'n per raons ideològiques. És per això que la meua mare va fugir l'any 2000 de l'Afganistan amb mi, que aleshores tenia sis anys. Perquè no estava d'acord amb el règim dels talibans que hi havia en aquell moment.

—Què és el règim dels talibans? —pregunta Eli.

Anna anima Nàdia a parlar-ne.

—A grans trets, els talibans són un grup extremista islàmic que va governar l'Afganistan uns quatre o cinc anys. Aquest grup fa unes interpretacions extremistes i forassenyades d'allò que ha de ser la vida d'una persona musulmana, sobretot d'una dona. Així, mentre eren al govern, obligaven les dones a fer servir el burca...

—El burca?

—El burca és una mena de túnica que va des del cap fins als peus i et cobreix completament. Només hi ha una obertura als ulls, tapada amb una reixeta. El burca pesa molt, és incòmode i no deixa que hi veges bé ni que t'orientes bé. Doncs, això, que obligaven les dones a portar el burca en públic i els prohibien treballar i anar a l'escola a partir dels vuit anys.

—O siga que no teníeu cap mena de llibertat.

LIENAS, Gemma: *El diari taronja de la Carlota*, Barcelona, Edicions 62, 2016 (adaptació).

1. Digues si les afirmacions sobre aquest fragment d'un diari personal són vertaderes o falses:

- Nàdia és qui narra els fets.
- Carlota també conta els sentiments que li provoquen els fets viscuts a classe.
- Carlota ha apuntat la data del dia en què li ha ocorregut el que conta.

2. Completa:

- immigració* i *país* s'accentuen perquè...
- règim* i *teníeu* s'accentuen perquè...
- ideològiques* i *túnica* s'accentuen perquè...
- talibans* i *prohibien* no s'accentuen perquè...

3. Identifica una oració enunciativa, interrogativa i desiderativa en el text.

4. Subratlla l'arrel d'aquestes paraules. S'han format amb un prefix o amb un sufix?

extremista — completament — reixeta — incòmode

5. Substitueix «una xiqueta que ha vingut nova» per una paraula composta.

6. Creus que en allò que explica Nàdia hi ha una vulneració de drets i llibertats? Quins altres tipus de drets no s'acompleixen de vegades? Posa exemples.

